

INAUGURACIÓ DE LES JORNADES DE CLOENDA DEL CINQUANTENARI

per

Josep M. Tura i Soteras

President de la SCCFQM

S'ha donat la plaent circumstància que la cloenda del Cinquantenari de la nostra Societat ha coincidit amb el centenari de la naixença de dos il·lustres físics alemanys: Max Born i James Franck.

James Franck, en col·laboració amb Gustav Hertz, dugué a terme el 1913 un experiment fonamental per a comprovar la validesa dels postulats de la teoria quàntica de Bohr.

Durant els seus anys d'exili als Estat Units, Franck es dedicà als fenòmens de la fotosíntesi, un camp d'interès mundial en relació amb els problemes de l'alimentació i de la producció d'energia.

Max Born desenvolupà l'any 1914 una teoria del cos sòlid que permeté d'explicar els efectes observats en experiments des d'un punt de vista unificat. Juntament amb Werner Heisenberg i Pascual Jordan desenvolupà a mitjan decenni dels anys vint la mecànica quàntica, la qual permet una descripció mecànico-estadística de l'àtom.

Poc després aconseguí de formular la teoria estadística de la mecànica quàntica, la qual cosa conduí a una reconsideració de la qüestió del determinisme en la mecànica quàntica i, en realitat, en la física en general.

Tant Franck com Born foren guardonats amb el Premi Nobel de Física. Ultra llur tasca com a investigadors, amb dós foren també professors destacats que instruïren un seguit d'estudiants realment brillants, i els capacitaren per a contribuir més endavant d'una manera essencial al progrés científic.

Abans que molts de llurs contemporanis, Franck i Born arribaren a adonar-se que un científic té una especial responsabilitat moral i social a causa de les possibles conseqüències de la seva tasca. Franck, ja abans del llançament de la primera bomba atòmica, féu una crida en pro de la renúncia a aquesta arma destructiva. Born defensà reiteradament i amb

vehemència la idea de la pau i del desarmament. Aquests dos científics no visqueren aïllats i tancats dins llur torre de vori. Davant la puixança del nazisme, l'any 1933 es veieren obligats a abandonar Alemanya. Born no pogué retornar al seu país, des de l'emigració, fins el 1954.

Per tal d'homenatjar aquest dos destacats científics, la Societat Catalana de Ciències demanà als historiadors de la Física doctors Armin Herman i Manuel García Doncel que ens glossessin la personalitat humana i científica de Marx Born i de James Franck i llur contribució a la famosa Escola de Göttingen.

També ens plau d'anunciar que el mes d'agost, dins la "*II Trobada Experimental en Física i Química als Països Catalans*" presentarem a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent l'exposició "*Marx Born i James Franck 1882-1982, físics en llur època*" que ens va cedir l'Institut Alemany de Cultura i en la qual ha col·laborat també la Generalitat de Catalunya a través de la CIRIT.

A les esmentades institucions expressem el nostre més sentit agraïment. Moltes gràcies.